

## РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу **Хачатряна Артура Арменовича**  
на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування  
інституту почесних консулів іноземних держав в Україні»,  
подану на здобуття ступеня доктора філософії  
в галузі знань 08 «Право», спеціальність 081 «Право»

**Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.** У сучасних умовах реформування системи публічного управління та зовнішньої політики України питання правового регулювання інституту почесних консулів набуває особливого значення. Це обумовлено необхідністю формування ефективного адміністративно-правового механізму, який би забезпечував реалізацію консульських функцій на території України в умовах децентралізації, міжнародної взаємодії та підвищеної безпекової чутливості. З огляду на відсутність єдиної законодавчої моделі функціонування почесного консульства в Україні, а також фрагментарність і несистемність існуючих норм, постає об'єктивна потреба у науковому осмисленні адміністративно-правових засад цього інституту.

Тема дисертаційного дослідження є своєчасною, оскільки вона відповідає запитам практики щодо вдосконалення нормативної бази функціонування почесних консулів та інтеграції цього інституту в національну систему публічного управління. Автором визначено адміністративно-правовий статус почесного консула, класифіковано функції та запропоновано шляхи удосконалення правового забезпечення їхньої діяльності в межах внутрішньодержавної юрисдикції.

Актуальність дослідження підтверджується також його відповідністю основним стратегічним документам державної політики, серед яких: Указ Президента України «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності» від 26.08.2021 № 448/2021, Указ Президента України «Про Національну стратегію у сфері прав людини» від 24.03.2021 № 119/2021, Постанова Кабінету Міністрів

України «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки» від 14.04.2021 № 408. Усі ці документи передбачають активізацію міжнародних контактів, зокрема на регіональному рівні, що логічно передбачає активне використання інституту почесного консульства як правового каналу зовнішньої взаємодії.

Дисертацію виконано в межах планової науково-дослідної роботи Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка за темою «Концептуально-методологічні засади правового регулювання процесу європейської інтеграції України» (державний реєстраційний номер 200116U006126), що свідчить про її органічний зв'язок із загальним напрямом досліджень, що проводяться на відповідній кафедрі.

**Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.** Наукові положення, викладені в дисертації Артура Арменовича Хачатряна, ґрунтуються на комплексному аналізі чинного національного законодавства України, міжнародних актів (насамперед, Віденської конвенції про консульські зносини 1963 року), підзаконних нормативних документів, а також стратегічних програмних актів у сфері зовнішньої політики, прав людини, публічної адміністрації. Обґрунтованість дослідження забезпечено логічною структурою викладу, поетапним розкриттям проблеми, аргументованістю запропонованих висновків і рекомендацій, які логічно випливають із аналізованого матеріалу.

Автором коректно використано формально-юридичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, системний, структурно-функціональний і логіко-семантичний методи дослідження. Кожен із них чітко застосовано у відповідних розділах. Наприклад, історико-правовий метод дозволив простежити еволюцію статусу почесних консулів у різні історичні періоди, а формально-юридичний – зіставити існуючі положення українського законодавства із положеннями міжнародних актів.

Достовірність отриманих результатів забезпечується чітким посиленням на джерела, а також співвіднесеністю теоретичного висновку з конкретними

нормами або практичними ситуаціями. Усі твердження дисертанта підкріплені прикладами з правозастосовної практики і результатами опрацювання нормативної бази, що дозволяє говорити про високу доказову силу висновків.

У структурі роботи простежується внутрішня логіка: висновки кожного підрозділу формулюються на основі проведеного аналізу, а загальні висновки роботи узагальнюють здобутий матеріал без порушення академічної логіки. Особливої уваги заслуговує авторська концепція адміністративно-правового статусу почесного консула, що побудована на структурованому аналізі правових, організаційних, гарантійних і функціональних компонентів.

Рекомендації, сформульовані в дисертації, не є декларативними – вони підкріплені висновками про недоліки чинної нормативної бази, проблемами взаємодії суб'єктів публічної адміністрації та потребою у вдосконаленні процедур. У цьому контексті заслуговує на увагу авторська пропозиція щодо гармонізації внутрішнього законодавства із міжнародними стандартами шляхом впорядкування правового статусу почесних консулів та механізмів державного контролю за їх діяльністю. Отже, положення, висновки й пропозиції, сформульовані в дисертації, мають належний ступінь обґрунтованості, що забезпечує їхню практичну цінність та академічну достовірність.

**Наукова новизна одержаних результатів.** Дисертація А.А. Хачатряна є першим у вітчизняній адміністративно-правовій науці комплексним дослідженням, присвяченим системному аналізу правових засад функціонування інституту почесних консулів іноземних держав в Україні. Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній уперше:

- сформульовано модель адміністративно-правового регулювання інституту почесного консульства, що враховує особливості правового статусу цих суб'єктів у національній системі публічного управління, а також безпекові та організаційні чинники сучасного державного розвитку;

- запропоновано класифікацію функцій почесних консулів, яка включає представницькі, правозахисні, комунікаційні та сервісні функції, що дозволяє

розглядати цей інститут як структурований багатфункціональний компонент публічної дипломатії;

- визначено критерії ефективності функціонування інституту почесних консулів, серед яких – здатність до представництва інтересів держави, взаємодія з публічними органами, участь у міжрегіональній співпраці;

- запропоновано структуру правового статусу почесного консула, яка включає правові, організаційні, функціональні, гарантійні й відповідальні компоненти, що дозволяє системно закріпити його у законодавстві;

- уточнено методи оптимізації адміністративних процедур у взаємодії почесних консулів з органами державної влади, зокрема в частині участі в проектах міжтериторіального співробітництва, наданні консультативної допомоги та виконанні сервісних функцій;

- обґрунтовано потребу у впорядкуванні правового регулювання через формування єдиного законодавчого акта, що визначає підстави, умови, порядок призначення, обов'язки та відповідальність почесного консула.

Наукова новизна також проявляється у тому, що в межах одного дослідження автор не лише здійснив докладну характеристику чинного стану нормативного регулювання, а й сформував послідовну концепцію його вдосконалення, засновану на національних джерелах, без звернення до моделей, що не вписуються в українське адміністративне середовище. Результати дисертаційного дослідження становлять вагомий внесок у розвиток науки адміністративного права та мають потенціал для використання в нормотворчості, правозастосуванні та науково-методичній роботі.

**Відсутність порушень академічної доброчесності.** У процесі аналізу тексту дисертаційної роботи Хачатряна Артура Арменовича не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант коректно використовує джерельну базу, всі положення, які запозичуються з наукових або нормативних джерел, мають належні посилання. Виклад матеріалу здійснено академічною українською мовою з дотриманням норм наукової етики. У тексті немає ознак плагіату, фабрикації чи фальсифікації результатів. Стилїстика авторська,

аргументація послідовна, джерела наведено відповідно до вимог, передбачених нормативними документами Міністерства освіти і науки України.

**Оцінка змісту та оформлення дисертації.** Дисертаційна робота Хачатряна А.А. є самостійним завершеним науковим дослідженням, яке повністю відповідає формальним і змістовим вимогам, установленим до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Змістове наповнення роботи свідчить про високий рівень володіння матеріалом, глибоке розуміння предмету дослідження та здатність дисертанта здійснювати комплексний правовий аналіз. Усі структурні розділи логічно пов'язані між собою: перехід від теоретичних основ (Розділ 1) до механізмів правозастосування (Розділ 2), а далі – до авторських пропозицій і напрямів удосконалення (Розділ 3) є послідовним і обґрунтованим. Висновки до кожного з розділів адекватно відображають його зміст, а загальні висновки інтегрують результати всього дослідження.

У роботі належним чином розмежовано мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Категоріальний апарат уточнено, ключові дефініції розкрито через юридичний аналіз, що свідчить про методологічну грамотність. Практичні рекомендації, запропоновані у дисертації, логічно випливають з аналітичного матеріалу і мають потенціал для імплементації в законодавчу та управлінську практику. Щодо оформлення, дисертація відповідає вимогам МОН України. Текст викладено державною мовою, з дотриманням академічного стилю. В оформленні наявна внутрішня структурна узгодженість: заголовки, підрозділи, формулювання завдань не суперечать одне одному і не дублюються.

Усі посилання в тексті оформлені коректно. Список використаних джерел є достатнім за обсягом, різноплановим і включає як нормативні акти, так і джерела наукової доктрини. Бібліографія охоплює доречні праці з адміністративного, міжнародного, консульського права, що підсилює наукову репрезентативність дослідження. Отже, як за змістовими, так і за формальними ознаками, дисертація демонструє достатній рівень наукової зрілості та оформлена відповідно до чинних вимог.

**Дискусійні положення дисертації та зауваження.** Попри загальну завершеність і високий рівень наукової аргументації, деякі положення дисертації викликають потребу в уточненні або можуть бути предметом подальшої наукової дискусії:

1) відсутність практичних прикладів застосування пропозицій. У роботі запропоновано низку обґрунтованих рекомендацій щодо удосконалення адміністративно-правового регулювання, проте ці пропозиції не супроводжуються аналізом конкретних прикладів або сценаріїв їх можливої імплементації в існуючі адміністративні процедури;

2) невизначеність меж адміністративно-правового статусу почесного консула. Попри структуризацію цього статусу, у роботі не розмежовано, які саме повноваження реалізуються як публічно-правові, а які на підставі делегованих функцій або фактичних домовленостей між державами;

3) нерозкритість проблематики відповідальності почесних консулів. У дисертації заявлено про необхідність унормування прав, обов'язків і відповідальності, проте саме питання юридичної відповідальності почесних консулів за порушення адміністративно-правових норм опрацьовано побіжно та без глибокого аналізу форм, меж та процедур притягнення;

4) узагальненість висновків щодо взаємодії з органами влади. Висвітлюючи тему взаємодії почесних консулів з суб'єктами публічної адміністрації, автор обмежується загальними формулюваннями (наприклад, «потребує координації», «доцільне залучення»), не конкретизуючи процедурну чи нормативну складову такої взаємодії на регіональному рівні.

**Висновок.** Дисертаційна робота Хачатряна Артура Арменовича на тему: «Адміністративно-правові засади організації та функціонування інституту почесних консулів іноземних держав в Україні», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», є самостійним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, яке відзначається високим рівнем науково-теоретичної обґрунтованості, системністю викладення та практичною спрямованістю.

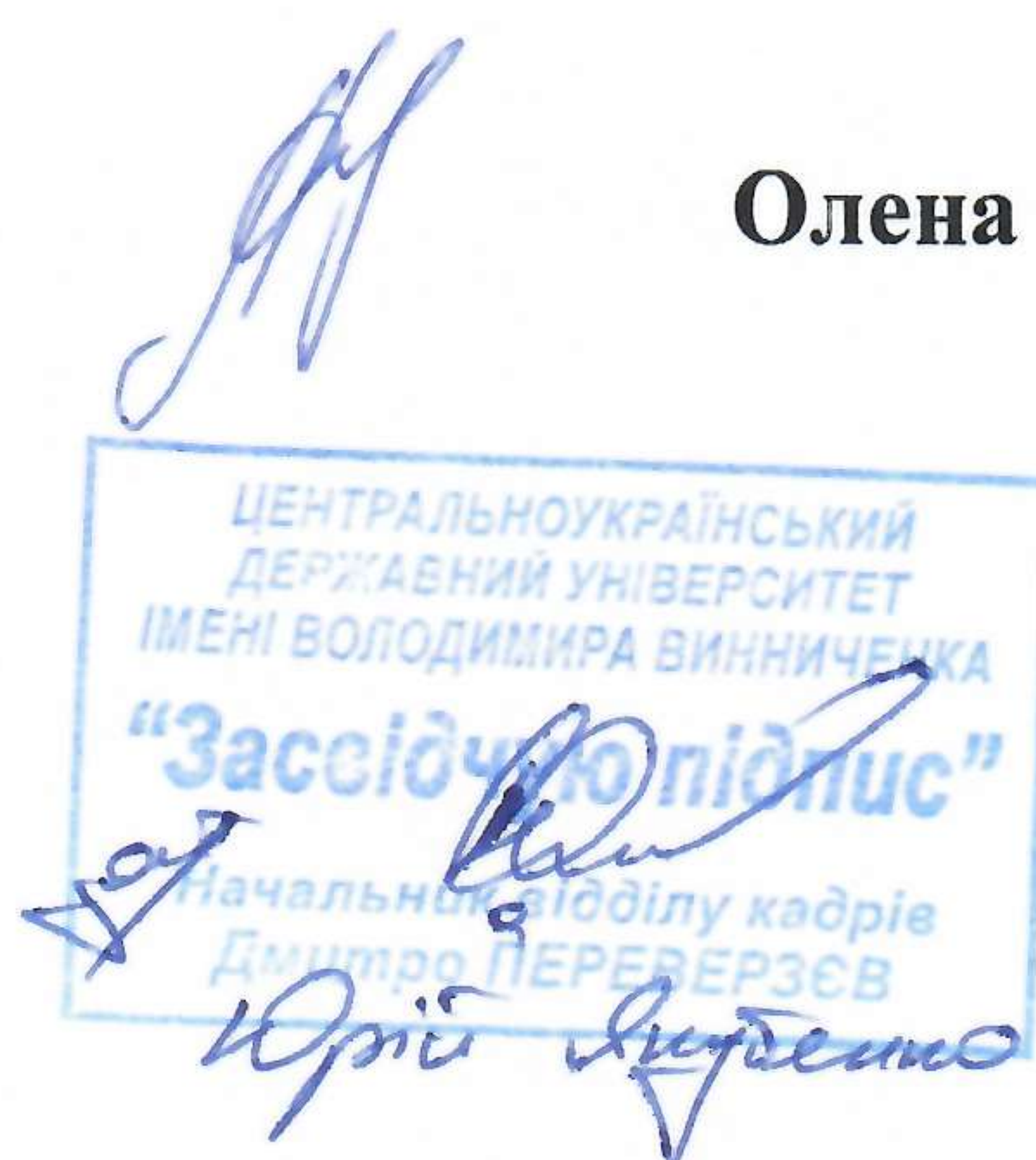
У дисертації сформульовано нові, теоретично обґрунтовані та практично значущі результати, що дозволяють вирішити важливе наукове завдання — концептуалізувати адміністративно-правові засади організації й функціонування інституту почесного консульства в Україні, з урахуванням особливостей публічного управління, правового статусу іноземних представництв та інституційних потреб національного правопорядку.

Представлена наукова праця повною мірою відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Враховуючи актуальність теми, наукову новизну, належний рівень обґрунтованості положень і висновків, а також загальну якість виконаної роботи, автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензент:**

Кандидат юридичних наук, доцент,  
доцент кафедри галузевого права  
та правоохоронної діяльності  
Центральноукраїнського державного  
університету ім. В. Винниченка



**Олена СОКУРЕНКО**